

حساب اقماری گردشگری ایران

(براساس پیش بینی و روش سازمان جهانی مسافرت و گردشگری WTTC)

رسول محمد علی پور

r.map@hotmail.com

در این متن ابتدا به ارائه تعاریف و کلیات حساب اقماری گردشگری با توجه به آنچه از سوی سازمان جهانی جهانگردی و سازمان جهانی مسافرت و گردشگری معرفی شده است خواهیم پرداخت. در ادامه روش بکارگرفته شده توسط WTTC را مورد بررسی قرار خواهیم داد. عملاً Wttc حساب اقماری گردشگری را از طریق دو عامل عرضه و تقاضا توسعه داده است. در وجه تقاضا مفاهیمی چون مصرف شخصی، مسافرت تجاری، صادرات، سرمایه گذاری و مخارج انفرادی و تجمعی دولت محاسبه می گردد. در وجه عرضه نیز تولید ناخالص داخلی صنعت و اقتصاد گردشگری، واردات و اشتغال مورد توجه هستند. در خاتمه نیز جداول مربوط به آمار ایران مورد بررسی قرار گرفته اند.

حساب اقماری گردشگری ایران: (براساس پیش بینی و روش سازمان جهانی مسافرت و گردشگری WTTC)**رسول محمد علی پور^۱****چکیده:**

در این متن ابتدا به ارائه تعاریف و کلیات حساب اقماری گردشگری^۲ با توجه به آنچه از سوی سازمان جهانی جهانگردی و سازمان جهانی مسافرت و گردشگری معرفی شده است خواهیم پرداخت. در ادامه روش بکارگرفته شده توسط WTTC را مورد بررسی قرار خواهیم داد. عملاً Wttc حساب اقماری گردشگری را از طریق دو عامل عرضه و تقاضا توسعه داده است. در وجه تقاضا مفاهیمی چون مصرف شخصی، مسافرت تجاری، صادرات، سرمایه گذاری و مخارج انفرادی و تجمعی دولت محاسبه می گردد. در وجه عرضه نیز تولید ناخالص داخلی صنعت و اقتصاد گردشگری، واردات و اشتغال مورد توجه هستند. در خاتمه نیز جداول مربوط به آمار ایران مورد بررسی قرار گرفته اند.

مقدمه:

حسابهای اقماری گردشگری چارچوبی براساس تعاریف، مفاهیم و طبقه بندی های سیستم حسابهای ملی می باشد. سیستم حسابهای ملی به تعیین نقش اقتصادی صنایع برپایه^۳ ISIC می پردازد و از آنجا که صنعت گردشگری فعالیتی برپایه تقاضا می باشد در ISIC گنجانده نمی شود. حسابهای اقماری گردشگری تنها تعاملات مستقیم روی داده میان بازدید کننده و عرضه کننده کالا یا خدمت را مورد بررسی قرار می دهد. روش ارائه شده توسط WTTC در سال ۲۰۰۱ در ونکوور کانادا معرفی شد و به عنوان حساب اقماری گردشگری، چارچوب روش پیشنهادی (TSA:RMF^۴) منتشر گردید.

در واقع WTTC از اجرای کامل حساب اقماری گردشگری به روش TSA:RMF به جهت دستیابی به منافع ذیل برای صنعت و دولتها حمایت می نماید:

- ثروت مشتری و اطلاعات مصرف کننده در خریدهای مربوط به گردشگری (قبل، حین و بعد از سفر، شامل موارد داخلی و بین المللی، صادرات و واردات بعلاوه خدمات و کالاهای بادوام و غیر بادوام)
- استناد جامع و تحلیل کامل زنجیره خدمت تولید گردشگری و توان دولت در توزیع باکیفیت و بموقع خدمات به بازدیدکنندگان
- پیوند میان مسافرت و گردشگری و دیگر بخشهای اقتصادی همچون کشاورزی
- چشم اندازی جامع بر کارهای عمومی که بازدیدکنندگان و شرکتهای گردشگری را منتفع می گرداند که برای نیرومند ساختن رشد برنامه ها و بخش های عمومی کاربرد دارد.
- تمرکز بر فرصتهای تولید داخلی بعلاوه محرکهای بخش عمومی با هدف کمک به تجارت داخلی و نهایتاً ایجاد توازن تجاری
- اطلاعات اشتغال وجه عرضه و تقاضا برای استفاده در برنامه های مدیریت منابع انسانی

^۱ کارشناسی ارشد مدیریت جهانگردی، گرایش بازاریابی - دانشگاه علامه طباطبایی

^۲ Tourism Satellite Account

^۳ International Standard Industrial Classification

^۴ - tourism satellite account : recommended methodological framework

همچنین متدهای تخمین مصرف باید از شاخه های ذیل استفاده نمایند:

- داده های موجود
- پیمایش های خانگی
- پیمایش های بازدیدکننده
- ◀ دفاتر خاطرات
- ◀ مراکز اقامتی
- ◀ نقاط مرزی
- ◀ وسایل نقلیه در حال ورود مسافری
- ◀ اماکن بازدیدی مشهور
- تاسیسات گردشگری – مصاحبه با میهمانان، و یا ارائه پرسشنامه
- بانک اطلاعات مرکزی
- مدلهای مخارجی
- ◀ مدل نرخ مخارج
- ◀ مدل مخارج عامل هزینه

روش شناسی:

عملاً WTTC حساب اقماری گردشگری را از طریق دو عامل ذیل توسعه بخشیده است:

- استفاده از تعریف گردشگری برای ایجاد متدی بجهت محاسبه اجزاء وجه تقاضا GDP شامل مصرف، سرمایه گذاری و صادرات دولتی و خالص.
- استفاده از جداول داده ستانده برای ترجمه اندازه های بخش تقاضا به عرضه: اشتغال، دستمزد، استهلاک، اضافه عملیاتی و مالیاتهای غیر مستقیم.

ساختار نهایی حساب اقماری گردشگری بر پایه توازن عمومی اقتصادی موجود میان تقاضا و تولید کالاها و خدمات ایجاد شده در صنعت توریسم می باشد.

حسابهای وجه تقاضا:

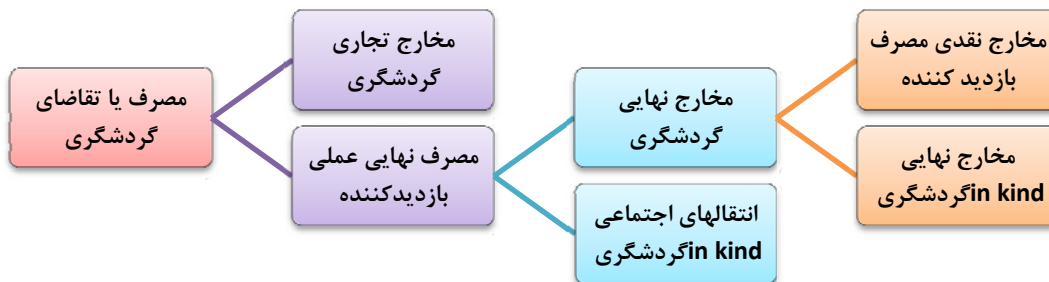
در وجه تقاضا این موارد باید در نظر گرفته شود:

تقاضای گردشگری	
مصرف شخصی	۱۸۵.۵۳۴ م ر
بادوام	
بی دوام	
خدمات	
مسافرت تجاری	۲۷.۵۵۴ م ر
شرکتی – حقوقی	
دولتی	

مخارج دولت - انفرادی	۳۰۳۸۳ م ر
صادرات بازدیدکننده (گردشگری دنیا)	۲۴۰۲۱۲ م ر
◀◀◀ مصرف گردشگری (تقاضای بازدیدکننده)	۲۴۰۰۶۸۳ م ر
مخارج دولت - تجمعی	۷۰۷۵۲ م ر
سرمایه گذاری	۳۲۰۴۷۶ م ر
بخش خصوصی	
بخش عمومی	
سایر صادرات	۸۵۰۹۲۹ م ر
تجارت کالا	
◀◀◀ کل تقاضای گردشگری: جمع اسمی فعالیت گردشگری در اقتصاد محل	۳۶۶۰۸۴۸ م ر

مصرف مسافرت و گردشگری عبارت است از مخارج ایجاد شده کالاها و خدمات توسط و یا از جانب بازدیدکنندگان در اقتصاد محل و یا مخارج ایجاد توسط، و یا از جانب بازدیدکننده، قبل، حین و بعد از مسافرت و نیز مخارجی که مربوط به آن سفر است که در خارج از محیط معمول استفاده کننده رخ می دهد:

کل تقاضای گردشگری سال ۲۰۰۸	خاورمیانه ۲۰۰۸	دنیا ۲۰۰۸	ایران ۲۰۱۸
۳۶۶۰۸۴۸ م ر	-	-	۱۰۲۹۹۰۸۲۰ م ر
۳۸۰۲ د	۲۵۱۰۴ م د	۷۰۸۹۲ م د	۸۳۰۱

مسافرت شخصی:

مصرف شخصی حدود دو سوم GDP را شامل می شود. بنابراین، بیشتر تلاشهای تجربی در جهت توسعه سنجش های بهتری برای تشخیص آن انجام می گیرد. این بخش شامل تمامی مصارف شخصی توسط افراد مقیم یک اقتصاد در حوزه خدمات مسافرت و گردشگری (اقامت، حمل و نقل، تفریح، غذا و خدمات مالی) و کالاها (بادوام و بی دوام) می باشد.

- مخارج نقدی مصرف بازدیدکننده: بخشی از تقاضای نهایی در مفهوم داده ستانده می باشد و همان چیز است که عموم از آن به عنوان مخارج بازدید کننده یاد می کنند.
  - ◀ کالاهای تک منظوره گردشگری که مختصاً در سفرها استفاده می گردند مانند تجهیزات اسکی
  - ◀ کالاهای بادوام چند منظوره: دوربین و یا اتوموبیل
- در حسابهای اقماری گردشگری کالاهای تک منظوره قبل، حین و بعد از سفر محاسبه می شوند در حالی که چند منظوره ها تنها در صورتی که در زمان تعطیلات خریداری شوند محاسبه می گردند.^۵
- مخارج مصرفی بازدید کننده *in kind*: شامل تعاملات غیر پولی، معاملات داد و ستدی (تعویض خانه)، تولید به جهت استفاده نهایی شخصی (خانه دوم)، و درآمد *in kind* می باشد (تعطیلات ارائه شده توسط کارفرما).

مسافرت تجاری:

مخارج دولت و صنعت که شامل مصارف کالاها و خدمات برای اهداف تجاری کارکنان می شود:

مخارج تجاری گردشگری: شامل مخارج گردشگری که به عنوان مصرف واسطه ای واحدهای تجاری، سازمانهای دولتی و غیرانتفاعی شناخته می شوند.

مخارج انفرادی دولتی:

مخارج انتقالی و یا واگذار شده برای ایجاد خدمات مسافرت و گردشگری در زمینه های فرهنگی (موزه ها)، تفریحی (پارکهای موضوعی) برای بازدیدکنندگان می باشد.

مصرف تنها بخش بزرگی از GDP را شامل می شود. برای شناسایی تقاضای مسافرت و گردشگری باید خریدهای دولتی، سرمایه گذاریها و تجارت خارجی را تخمین زد. در این بخش، به بررسی مخارج فعلی و سرمایه ای دولت می پردازیم. مخارج فعلی مسافرت و گردشگری دولتی در دو بخش ذیل طبقه بندی می شوند:

- مخارج ایجاد شده برای خدمات مسافرت و گردشگری عمومی بر پایه تجمعی
- مخارج ایجاد شده برای خدمات مسافرت و گردشگری عمومی بر پایه شخصی

خدمت شخصی، دارای یک مصرف کننده قابل تعریف می باشند که نمونه آن کمک هزینه های موزه است:

انتقالهای in kind/ اجتماعی گردشگری: خدمات غیربازاری ارائه شده توسط ارگانهای دولتی و موسسات غیر انتفاعی (بهداشت)

مخارج تجمعی دولتی:

خدمت تجمعی آن است که نمی توان آن را به مسافران خاصی نسبت داد. مخارج بزرگراهی نمونه ای از آن هستند: همچنین باید به مصرف تجمعی گردشگری نیز توجه نمود که شامل قوانین مربوط به گردشگری، ترفیع آن توسط آژانسهای عمومی و حفظ نظم و امنیت می شود.

^۵ if and only if they are purchased during a trip

مخارج دولتی	خاورمیانه ۲۰۰۸	دنیا ۲۰۰۸	ایران ۲۰۱۸
۱۱۰.۱۴۲ م ر	-	-	۴۳.۴۸۲ م ر
۱.۲ م د	۶.۴ م د	۳۸۰	۲.۸ م د
۲.۹٪ کل	۲.۳٪ کل	۳.۸٪	۳٪

صادرات بازدیدکننده:

مخارج بازدیدکنندگان بین المللی نسبت به کالاها و خدمات در اقتصاد محل می باشد.

صادرات بازدیدکننده	خاورمیانه ۲۰۰۸	دنیا ۲۰۰۸	ایران ۲۰۱۸
۱۱۰.۱۴۲ م ر	-	-	۲۸۶.۵۴۷ م ر
۱۱.۵ م د	-	-	۱۸.۳ م د
۱۲.۲٪ کل	۱۳.۳٪ کل	-	۱۳.۳

سرمایه گذاری:

این بخش شامل مخارج سرمایه ای توسط تامین کنندگان و آژانسهای دولتی مستقیم مسافرت و گردشگری می باشد که برای ایجاد تسهیلات، تجهیزات و زیرساختهای مورد نیاز بازدیدکنندگان بکار می رود.

سرمایه گذاری	خاورمیانه ۲۰۰۸	دنیا ۲۰۰۸	ایران ۲۰۱۸
۳۲.۴۷۶ م ر	-	-	۱۱۱.۰۸۱ م ر
۳.۴ م د	۴۶.۷ م د	۱.۳۵۳ م د	۷.۱ م د
۳.۸٪ کل	۱۳.۴٪ کل	۹.۴٪ کل	۳.۴

صادرات غیر بازدیدکنندگان:

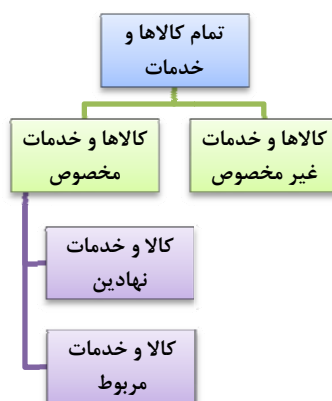
کالاهای مصرفی مانند لباس و کالاهای الکترونیکی صادر شده برای مصرف نهایی بازدیدکنندگان و کالاهای سرمایه ای مانند هواپیما برای استفاده تامین کنندگان مسافرت و گردشگری در این بخش قرار می گیرند.

حسابهای وجه عرضه:

حساب اقماری مسافرت و گردشگری بر پایه وجه تقاضای مفهوم فعالیت اقتصادی قرارداد، چراکه این صنعت محصول یا خدمت مشابهی را همانند صنایع سنتی تولید و عرضه نمی نماید. در عوض مسافرت و گردشگری فعالیت صنعتی است که توسط مجموعه متنوعی از کالاها و خدمات ارائه شده به بازدیدکنندگان تعریف می گردد. دو جمع پایه ای تقاضا (مصرف مسافرت و گردشگری، تقاضای کل) وجود دارند که با استفاده از بکارگیری جداگانه مدل‌های داده - ستانده، قادر خواهیم بود دو بخش تکمیلی عرضه حساب اقماری گردشگری را نیز مد نظر

قرار دهیم: صنعت مسافرت و گردشگری بعلاوه اقتصاد مسافرت و گردشگری. بخش اول و یا همان صنعت مربوط به اثرات مستقیم می باشد در حالی که بخش دوم به بررسی اثرات وسیع مستقیم و غیرمستقیم آن می پردازد.

۲۴۰.۶۸۳ م ر	صنعت گردشگری - عرضه
۹۳.۵۶۳ م ر	GDP صنعت گردشگری (GDP مستقیم منبعث از مصرف گردشگری)
۶۶.۴۱۹ م ر	GDP مستقیم و غیر مستقیم صنعت گردشگری
	واردات توسط صنایع گردشگری
	اشتغال زایی صنایع گردشگری
۸۰.۷۰۰ م ر	واردات صنعت گردشگری
	اشتغالزایی صنعت گردشگری
	اجزاء GDP صنعت گردشگری دستمزد، استهلاک، اضافه عملیاتی و مالیاتهای غیر مستقیم اندازه های مستقیم و غیر مستقیم صنعت گردشگری
۳۶۶.۸۴۸ م ر	اقتصاد گردشگری - عرضه
۲۷۵.۳۲۳ م ر	GDP اقتصاد گردشگری
	اجزاء GDP اقتصاد گردشگری دستمزد، استهلاک، اضافه عملیاتی و مالیاتهای غیر مستقیم
۹۱.۵۲۴ م ر	واردات اقتصاد گردشگری
	اشتغالزایی اقتصاد گردشگری
	اندازه های مستقیم و غیر مستقیم صنعت گردشگری

- کالا و خدمات نهادین: در صورت عدم حضور گردشگری بندرت موجود خواهند بود.
  - ◀ خدمات اقامتی
  - ◀ خدمات غذا و نوشیدنی
  - ◀ خدمات حمل مسافر

- ◀ خدمات مربوط به آژانسها، تورگردانان و راهنمایان تور
- ◀ خدمات فرهنگی
- ◀ خدمات تفریحی و سرگرمی
- ◀ خدمات متفرقه
- کالا و خدمات مربوط: که توسط گردشگران و عرضه کنندگان استفاده می شوند اما در موارد بالا ذکر نگردیده اند مانند حمل و نقل تاکسی و نرخ ارز
- کالاها و خدمات غیر مخصوص: شامل اکثر خدمات خرده فروشی مانند خمیردندان

- حسابهای تولید TSA شامل ۱۲ فعالیت نهادین می باشد:

- هتلها
- مالکیت خانه های دوم
- رستورانها
- خدمات حمل و نقل ریلی
- خدمات حمل و نقل جاده ای
- خدمات حمل و نقل دریایی
- خدمات حمل و نقل هوایی
- خدمات حمایتی حمل و نقل
- تجهیزات کرایه ای حمل و نقل
- خدمات آژانسها
- خدمات فرهنگی
- خدمات ورزشی و تفریحی

GDP^۱ مستقیم صنعت مسافرت و گردشگری:

تولید ناخالص داخلی مستقیم (ارزش افزوده) و اشتغال صنعت گردشگری به روشنی در وجه عرضه قرار میگیرد که میتواند بطور یک به یک با مفاهیم صنایع دیگر مقایسه گردند. از اجراء آن میتوان به هواپیماها و هتلها اشاره کرد.

GDP مستقیم صنعت گردشگری ایران معادل ۹۳.۵۶۳ میلیارد ریال و یا ۱۰ میلیارد دلار (۳.۱٪ کل) خواهد بود. همچنین نرخ اشتغال مستقیم به میزان ۶۰۷.۰۰۰ نفر و یا ۲.۹٪ می باشد.

^۱ تولید ناخالص داخلی: جمع ارزش افزوده بخشهای مختلف اقتصادی محدوده جغرافیایی یک کشور طی یک دوره زمانی خاص

- به قیمت عوامل: پرداختی به عوامل تولید
- به قیمت بازار: پرداختی به عوامل تولید - خالص مالیاتهای غیر مستقیم

ایران ۲۰۱۸	دنیای ۲۰۰۸	خاورمیانه ۲۰۰۸	GDP مستقیم صنعت ایران ۲۰۰۸
۴۰۰.۵۲۷ م ر	-	-	۹۳.۵۶۳ م ر
۲۵.۶ م د	-	-	۱۰ م د
۳.۵٪ کل	۳.۴٪ کل	۲.۹٪ کل	۳.۱٪ کل

ایران ۲۰۱۸	دنیای ۲۰۰۸	خاورمیانه ۲۰۰۸	اشتغال مستقیم صنعت ایران ۲۰۰۸
۸۳۴.۰۰۰	۸۰.۷۰۰.۰۰۰	۱.۹۳۷.۰۰۰	۶۰۷.۰۰۰ نفر
۳.۳٪	-	۳.۵	۲.۹٪ کل

GDP غیر مستقیم صنعت مسافرت و گردشگری:

تولید ناخالص داخلی غیر مستقیم صنعت گردشگری مربوط به مصرف می باشد. از اجزاء آن می توان به سوخت و یا خدمات کیتینگ اشاره داشت.

- در سال ۲۰۰۸ سهم اقتصاد گردشگری از کل GDP به میزان ۲۷۵.۳۲۳ میلیارد ریال و یا ۲۹ میلیارد دلار (۹.۳٪ کل) می باشد.
- سهم اشتغال گردشگری برابر ۱.۷۰۹.۰۰۰ نفر و یا ۸.۲٪ کل است.
- سهم صادرات و مبادلات و خدمات به میزان ۱۱۰.۱۴۲ میلیارد ریال و یا ۱۱ میلیارد دلار (۱۲.۲٪ کل صادرات) می باشد.
- سهم سرمایه گذاری برابر ۳۲.۴۷۶ میلیارد ریال و یا ۳ میلیارد دلار (۳.۸٪ کل) است.
- سهم مخارج دولتی بمیزان ۱۱.۱۴۳ میلیارد ریال و یا ۱ میلیون دلار (۲.۹٪ کل) می باشد.

واردات صنعت مسافرت و گردشگری:

ارزش کالاهای وارداتی مستقیم و غیرمستقیم توسط تاسیسات گردشگری می باشد.

GDP مستقیم و غیرمستقیم اقتصاد مسافرت و گردشگری:

این بخش شامل موارد صنعت بعلاوه تولید، ساخت، دولت ... که مربوط به سرمایه گذاری، خدمات دولتی و صادرات غیربازدیدکننده می باشد.

ایران ۲۰۱۸	دنیای ۲۰۰۸	خاورمیانه ۲۰۰۸	GDP اقتصاد گردشگری ایران ۲۰۰۸
۱.۰۰۶.۸۹۰	-	-	۲۷۵.۳۲۳ م ر
۶۴.۴ م د	-	-	۲۹ م د
۸.۹٪ کل	۹.۹٪ کل	۱۱.۱٪ کل	۹.۳٪ کل

ایران ۲۰۱۸	دنیای ۲۰۰۸	۲۰۰۸ خاورمیانه	اشتغال اقتصاد گردشگری ایران ۲۰۰۸
۲۰۲۸.۰۰۰	۲۳۸.۳۰۰۰.۰۰۰	۵.۶۹۱.۰۰۰	۱.۷۰۹.۰۰۰
۸٪ کل	۸.۴٪ کل	۱۰.۳٪ کل	۸.۲٪ کل

صادرات، خدمات و مبادلات

۱۱۰.۱۴۲ م ر

۱۱ م د

۱۲.۲٪ کل

سرمایه گذاری

۳۲.۴۷۶ م ر

۳ م د

۳.۸٪ کل

مخارج دولتی

۱۱.۱۴۳ م ر

۱ م د

۲۹٪ کل

واردات اقتصاد مسافرت و گردشگری:

ارزش کالاهای وارداتی مستقیم و غیرمستقیم توسط اقتصاد گردشگری.

تخمینها و پیش بینی ها:

		ایران ۲۰۰۸		ایران ۲۰۱۸		خاورمیانه		دنیا	
		میلیارد ریال	% کل	رشد	میلیارد ریال	% کل	رشد	% کل	% کل
		۲۰۰۸	۲۰۱۸	۲۰۰۸	۲۰۱۸	۲۰۰۸	۲۰۱۸	۲۰۰۸	۲۰۱۸
مسافرت شخصی	۱۸۳.۵۳۴	۱۳.۶	۲.۹	۷۴۲.۴۲۲	۱۲.۹	۵	۱۰.۳	۹.۴	۹.۴
مسافرت تجاری	۲۷.۵۵۴	۰.۹	۴.۶	۱۱۶.۲۸۹	۱	۵.۶	۱.۲	۱.۴	۱.۴
مخارج دولتی	۱۱.۱۴۲	۲.۹	۴.۷	۴۳.۴۸۲	۳	۴.۷	۲.۳	۴	۳.۸
سرمایه گذاری	۳۲.۴۷۶	۳.۸	۶.۸	۱۱۱.۰۸۱	۳.۴	۳.۴	۱۳.۴	۹.۸	۹.۴
صادرات بازدیدکنندگان	۲۴.۲۱۲	۲.۶	۳.۱	۸۵.۲۱۶	۳.۹	۳.۷	۶.۲	۵.۴	۵.۸
سایر صادرات	۸۵.۹۲۹	۹.۴	۶.۳	۲۰۱.۳۳۱	۹.۲	-۰.۵	۷.۲	۴.۹	۵.۱
تقاضای مسافرت	۳۶۶.۳۸۴۸	۱۰.۱	۴.۲	۱.۲۹۹.۸۲۰	۱۰	۳.۷	۱۱.۹	۱۰.۳	۱۰.۱
GDP صنعت گردشگری	۹۵.۵۶۳	۳.۱	۵.۶	۴۰۰.۵۲۷	۳.۵	۵.۷	۲.۹	۳.۲	۳.۴
GDP اقتصاد گردشگری	۲۷۵.۳۲۳	۹.۳	۶.۳	۱.۰۰۶.۸۹۰	۸.۹	۴.۱	۱۱.۱	۱۰.۵	۹.۹
اشتغال مستقیم صنعت	۶۰۶	۲.۹	۳.۶	۸۳۴	۳.۳	۳.۲	۳.۵	۳.۱	۲.۸
اشتغال مستقیم اقتصاد	۱.۷۰۶	۸.۲	۴.۲	۲۰.۲۷	۸	۱.۷	۱۰.۳	۹.۲	۸.۴

تولید ناخالص داخلی بر حسب فعالیتهای اقتصادی * - میلیارد ریال

به قیمت های جاری	۱۳۸۵					۱۳۸۶				
	فصل اول	فصل دوم	فصل سوم	فصل چهارم	رقم سال	فصل اول	فصل دوم	فصل سوم	فصل چهارم	رقم سال
گروه کشاورزی	۵۳۲۰۶	۱۰۷۹۲۷	۴۴۸۶۵	۵۲۷۷	۳۱۱۲۷۵	۶۸۵۶۶	۱۳۶۷۰۲	۵۶۰۹۴	۶۶۴۰	۲۶۸۰۰۲
گروه نفت	۱۵۳۰۱۶	۱۴۰۴۶۷	۱۳۶۱۲۷	۱۱۰۴۸۱	۵۴۰۰۹۱	۱۵۸۶۴۷	۱۵۷۵۴۸	۲۰۶۳۰۱	۱۸۶۵۲۵	۷۰۹۰۲۱
گروه صنایع و معادن	۶۹۹۹۸	۸۸۷۹۶	۹۸۳۹۹	۹۳۴۴۷	۳۴۹۴۴۷	۹۱۱۷۲	۱۱۴۹۴۶	۱۳۰۵۸۷	۱۲۰۹۳۱	۴۵۷۶۳۶
معادن	۳۱۸۰	۳۳۳۳	۳۹۰۷	۱۵۳۲۷	۴۴۴۲	۴۱۳۱	۴۹۴۶	۵۸۲۳	۱۹۱۴۲	۱۹۱۴۲
صنعت	۴۴۴۴۹	۵۳۶۹۲	۵۹۶۸۴	۶۳۶۶۱	۲۲۱۴۸۷	۵۵۲۴۶	۶۶۴۷۶	۷۶۴۵۵	۷۸۶۹۸	۲۷۶۸۷۶
برق، گاز و آب	۵۶۴۹	۶۶۲۶	۶۱۲۳	۵۸۱۶	۲۴۲۲۴	۶۶۸۱	۷۸۴۲	۷۹۸۶	۷۶۳۸	۳۰۱۴۸
ساختمان	۱۶۷۲۰	۲۵۱۴۵	۲۸۶۱۵	۱۷۹۲۹	۸۸۴۰۸	۲۵۰۰۳	۳۶۴۹۷	۴۱۱۹۹	۲۸۷۷۱	۱۳۱۴۷۰
گروه خدمات	۲۲۶۸۷۸	۲۴۳۱۰۶	۲۴۵۴۴۱	۲۷۹۲۰۶	۹۹۴۶۳۱	۲۸۲۴۰۳	۳۲۰۰۸۴	۳۲۳۲۰	۳۴۶۶۱۷	۱۲۷۳۲۳۴
بازرگانی، رستوران و هتلداری	۵۲۲۹۷	۵۰۹۲۵	۶۱۱۲۲	۶۲۱۹۸	۲۲۶۵۴۲	۶۴۲۰۹	۶۲۴۶۳	۷۵۲۳۲	۷۸۶۸۶	۲۸۰۵۹۰
حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات	۳۵۴۴۹	۳۹۷۹۲	۳۷۲۵۴	۳۷۲۸۲	۱۴۹۷۷۷	۴۱۷۵۳	۵۱۷۴۶	۵۰۳۳۷	۴۷۶۶۰	۱۹۱۴۹۷
خدمات موسسات پولی و مالی	۱۷۸۹۱	۲۱۳۵۵	۲۴۵۴۵	۲۹۴۲۰	۹۳۲۱۲	۲۶۶۰۴	۳۰۹۸۰	۳۵۳۶۱	۴۲۱۹۶	۱۳۵۱۴۱
خدمات مستغلات و خدمات حرفه ای و تخصصی	۵۹۳۷۲	۶۳۶۱۶	۶۶۹۸۶	۷۰۵۱۸	۲۵۷۳۹۲	۸۱۹۷۰	۹۱۶۴۲	۹۶۰۱۴	۱۰۰۳۳۰	۳۶۹۸۵۶
خدمات عمومی	۴۹۶۷۸	۵۴۶۱۹	۴۵۳۲۵	۶۳۱۷۴	۲۱۲۶۹۶	۵۱۹۱۴	۶۴۹۴۱	۴۸۹۷۹	۵۵۹۰۹	۲۲۱۷۴۳
خدمات اجتماعی و شخصی و خانگی	۱۲۲۹۰	۱۳۷۹۹	۱۳۲۰۹	۱۶۶۱۴	۵۵۰۱۳	۱۵۹۵۴	۱۸۳۱۲	۱۷۲۹۷	۲۱۹۳۶	۷۳۴۹۸
کسر میشود:										
کارمزد احتسابی	۱۱۳۰۳	۱۳۲۹۹	۱۵۰۴۸	۱۷۳۶۲	۵۷۰۱۲	۱۷۱۷۸	۱۹۷۱۳	۲۱۹۴۸	۲۴۹۶۶	۸۳۸۰۵
تولید ناخالص داخلی به قیمت پایه	۴۹۱۷۹۵	۵۶۶۹۷۷	۵۰۹۷۲۴	۴۶۹۹۱۶	۲۰۳۸۴۳۲	۵۸۳۶۱۰	۷۰۹۵۶۷	۶۹۲۲۵۴	۶۲۵۷۴۷	۲۶۲۳۱۷۷
تولید ناخالص داخلی به قیمت پایه (بدون نفت)	۳۳۸۷۸۰	۴۲۶۵۲۰	۳۷۵۵۷	۳۵۹۴۳۵	۱۴۹۸۳۳۱	۴۴۴۶۳۳	۵۵۲۰۱۸	۴۸۷۹۵۳	۴۴۹۲۲۲	۱۹۱۴۱۵۶
خالص درآمد عوامل تولید از خارج	-۵۱۵۴	-۱۱۶۴۸	-۱۱۰۸۷	-۴۹۸۵	-۳۲۸۴۴	-۵۵۵۳	-۱۰۴۵۹	-۱۰۰۰۸	-۲۳۶۱	-۲۸۳۸۱
خالص مالیاتهای غیر مستقیم	-۳۲۲۳	-۶۹۱۳	۴۱۱۹	۱۱۶۰۹	۵۵۹۲	۸۸۷	-۲۴۸۳	۱۱۷۷۷	۲۱۵۹۰	۳۱۷۷۰
تولید (درآمد) ناخالص ملی به قیمت بازار	۴۸۳۴۱۹	۵۴۸۴۳۶	۵۰۲۷۵۶	۴۷۶۵۳۹	۲۰۱۱۱۵۰	۵۷۸۹۴۴	۶۹۶۶۲۴	۶۹۶۰۲۳	۶۵۴۹۷۵	۲۶۲۶۵۶۶

* ارقام فصلی هر سال پیش از تبدیل فصلی بوده و تا هنگام قطعی شدن رقم سالانه، مورد تجدید نظر قرار می گیرد.

نتیجه گیری:

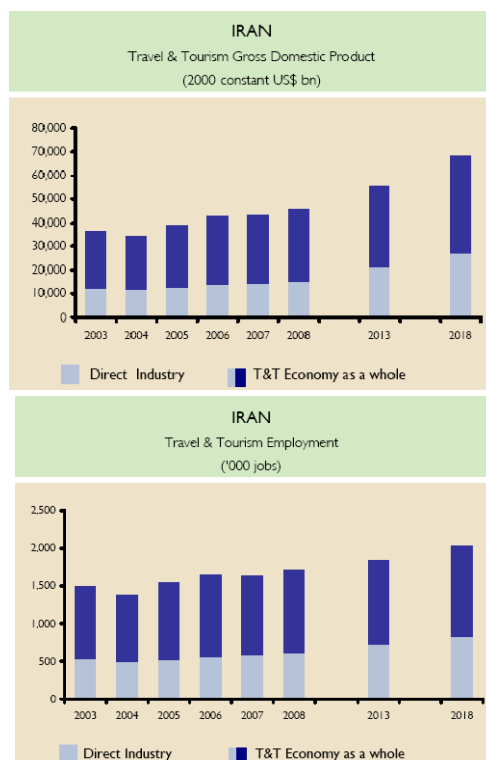
پیش بینی حساب اقماری گردشگری ایران در طی ده سال مابین ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۸ بدین نحو خواهد بود:

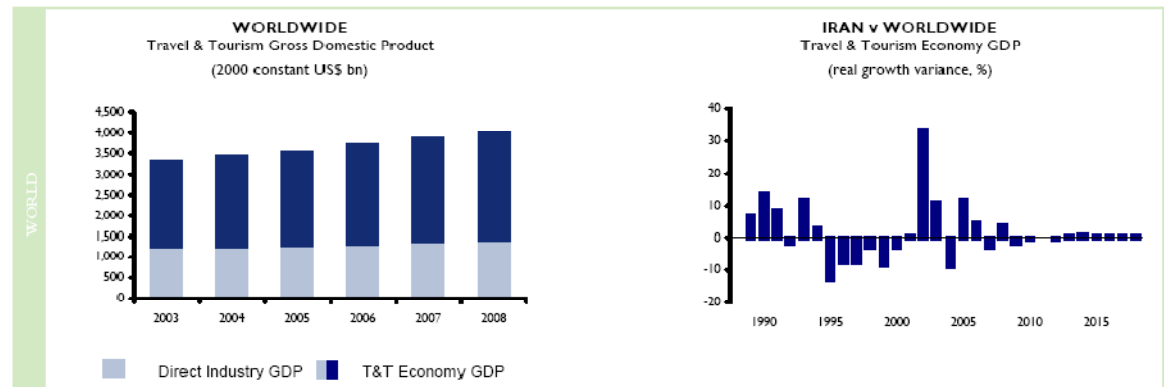
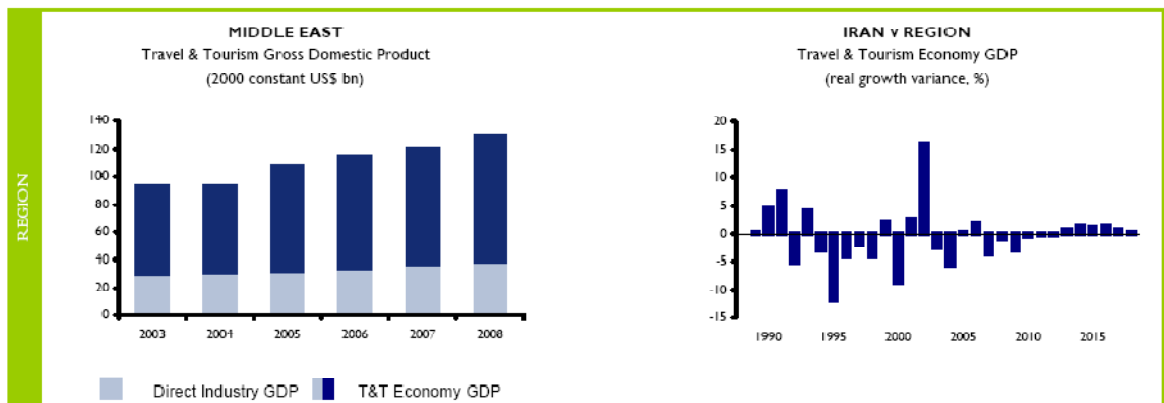
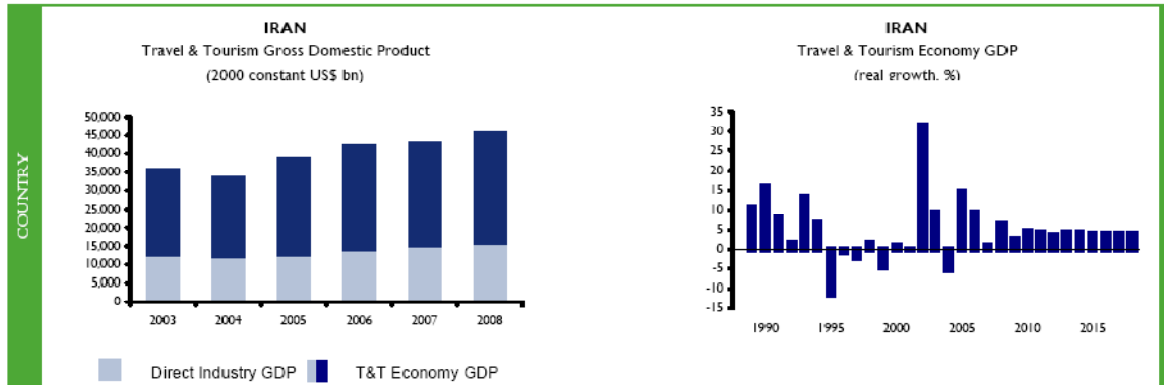
- سهم GDP مسافرت و گردشگری از ۹.۳٪ (۲۷۵.۳۳۳ میلیارد ریال یا ۲۸.۶ دلار) به ۸.۹٪ (۱۰۰۶.۸۹۰ میلیارد ریال یا ۶۴.۴ دلار) کاهش خواهد یافت.
- سهم اشتغال مسافرت و گردشگری از ۱.۷۰۹.۰۰۰ نفر در سال ۲۰۰۸ (۸.۲٪ کل و یا ۱ از هر ۱۲.۲ شغل) به ۲.۰۲۸.۰۰۰ شغل (۸٪ کل و یا ۱ از هر ۱۲.۵ شغل) کاهش خواهد یافت.
- رشد واقعی GDP مسافرت و گردشگری در سال ۲۰۰۸ به میزان ۶.۳٪ خواهد بود و طی ۱۰ سال آینده سالانه ۴.۱٪ خواهد بود.
- درآمدهای صادراتی حاصل از بازدیدکنندگان بین المللی و کالاهای گردشگری ۱۲.۲٪ کل صادرات (۱۱۰.۱۴۲ میلیارد ریال یا ۱۱.۵ میلیارد دلار) در سال ۲۰۰۸ بوده و در سال ۲۰۱۸ به ۲۸۶.۵۴۷ میلیارد ریال یا ۱۸.۳ میلیارد دلار خواهد رسید.

رتبه جهانی ایران در میان ۱۷۶ کشور دنیا:

- ۳۴ از منظر اندازه واقعی
- ۸۷ از منظر سهم نسبی در اقتصاد ملی
- ۱۳۲ از منظر پیش بینی رشد.

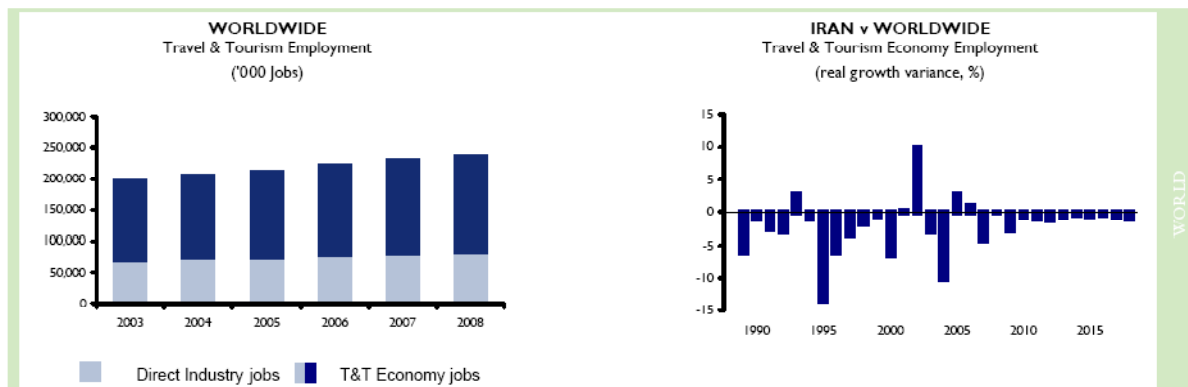
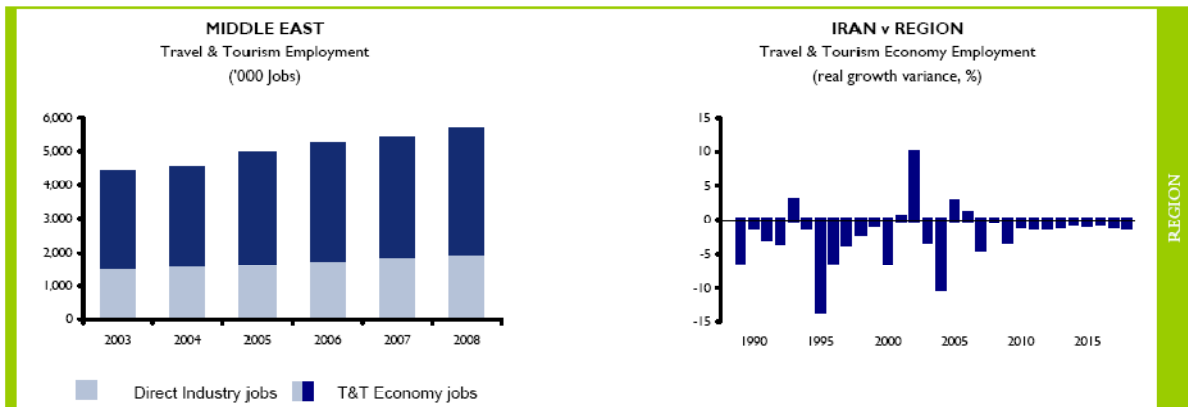
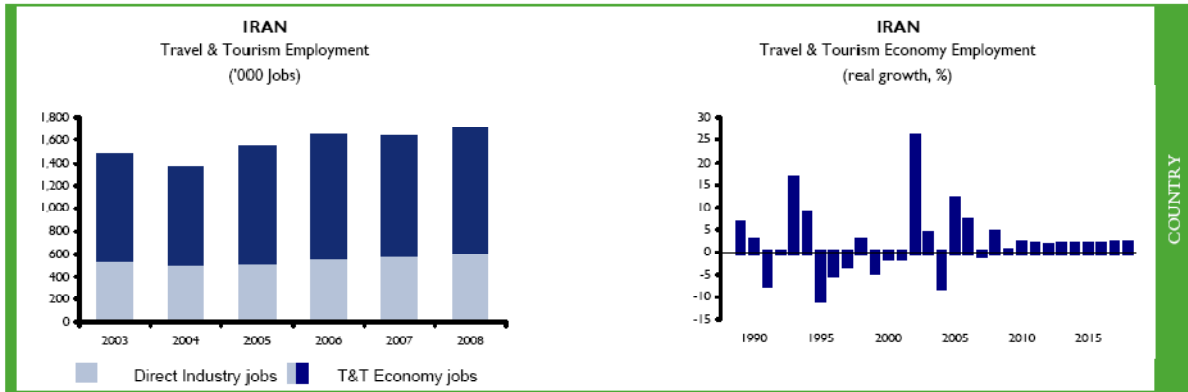
پیوست یک: جداول و نمودارها

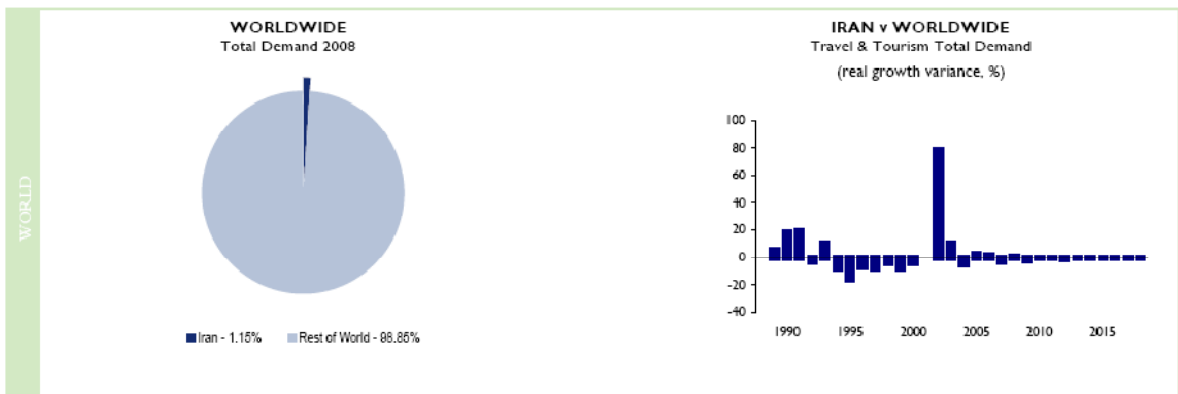
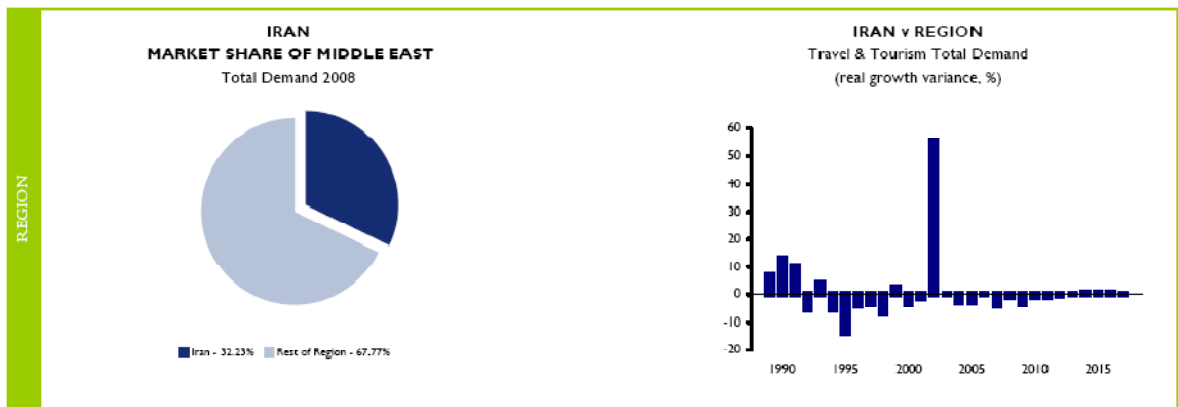
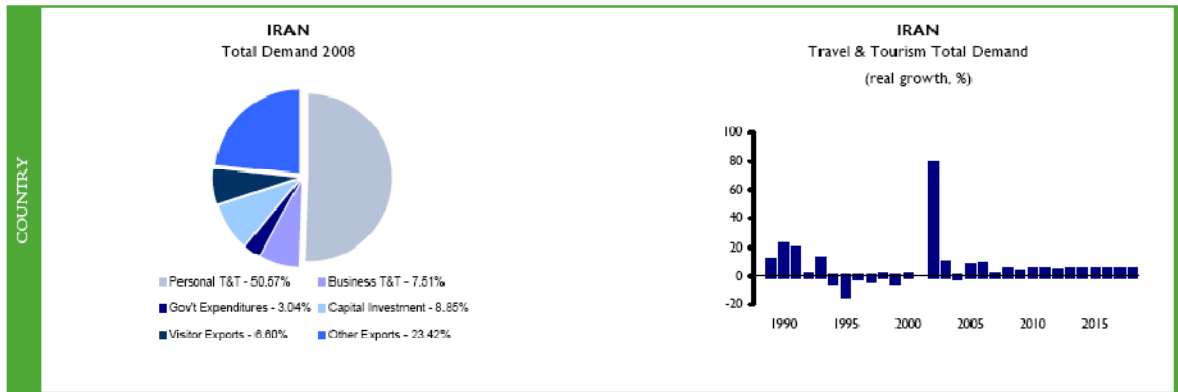
WTTC League Table Extract		2008
Travel & Tourism Economy GDP		% of total GDP
33	Jordan	19.2
35	Lebanon	18.7
42	Egypt	16.1
48	Syria	14.5
68	Turkey	11.3
80	Oman	9.8
87	Iran	9.3
89	Saudi Arabia	9.2
132	Israel	6.7
142	Pakistan	6.1

WTTC League Table Extract		10-Yr Real Growth
Travel & Tourism Economy GDP		Annualised, %
19	Egypt	5.8
45	Oman	5.0
49	Jordan	4.9
57	Turkey	4.8
66	Pakistan	4.7
67	Syria	4.7
102	Iran	4.1
144	Israel	3.2
149	Saudi Arabia	3.0
162	Lebanon	2.4

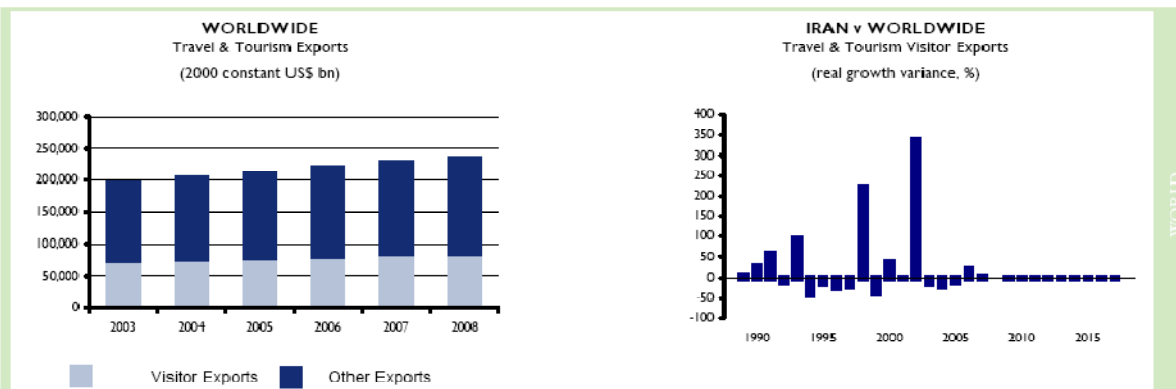
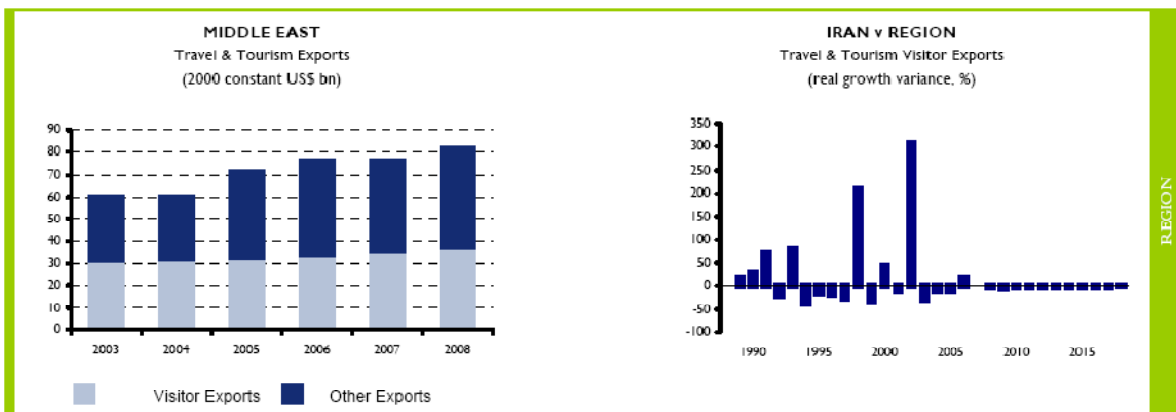
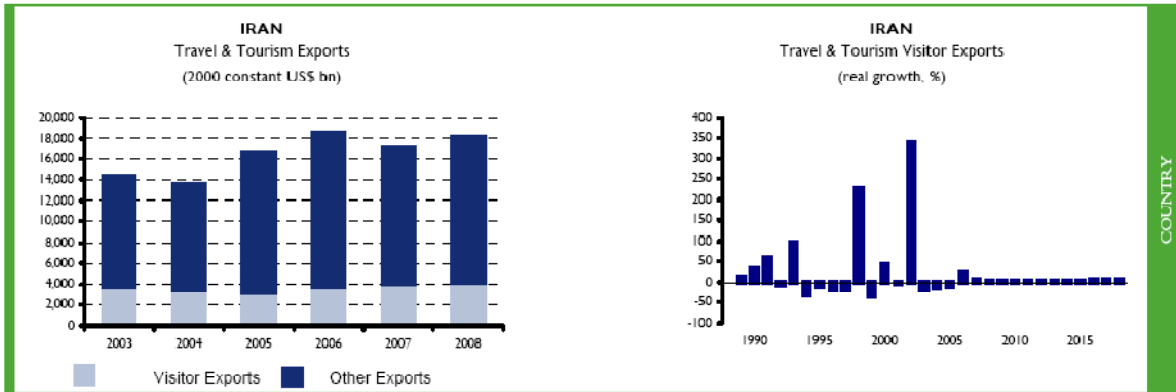
WTTC League Table Extract		2008
Travel & Tourism Economy Employment		% of total emp
32	Lebanon	18.4
36	Jordan	17.6
47	Syria	15.2
52	Egypt	13.5
75	Oman	10.2
83	Saudi Arabia	9.4
94	Iran	8.2
96	Israel	8.0
109	Turkey	7.2
151	Pakistan	5.0

WTTC League Table Extract		10-Yr Real Growth
Travel & Tourism Economy Employment		Annualised, %
2	Syria	5.6
23	Jordan	3.4
28	Egypt	3.2
33	Oman	3.1
56	Pakistan	2.6
76	Saudi Arabia	2.3
108	Iran	1.7
129	Israel	1.2
143	Lebanon	0.7
153	Turkey	0.5

WTTC League Table Extract		2008
Travel & Tourism Total Demand		Real Growth %
43	Saudi Arabia	5.8
47	Egypt	5.6
53	Pakistan	5.2
54	Israel	5.1
60	Syria	4.9
62	Oman	4.7
76	Iran	4.2
93	Jordan	3.6
126	Turkey	2.1
172	Lebanon	-2.4

WTTC League Table Extract		10-Yr Real Growth
Travel & Tourism Total Demand		Annualised, %
17	Egypt	6.2
34	Pakistan	5.6
36	Turkey	5.5
57	Oman	5.0
79	Syria	4.6
110	Jordan	4.1
113	Israel	4.1
132	Iran	3.7
156	Saudi Arabia	3.2
157	Lebanon	3.2

WTTC League Table Extract		2008
Travel & Tourism Visitor Exports		% of total exports
38	Jordan	27.1
39	Lebanon	25.8
42	Syria	23.7
44	Egypt	22.6
66	Turkey	14.5
121	Israel	4.9
122	Pakistan	4.8
130	Oman	3.9
148	Saudi Arabia	2.8
150	Iran	2.7

WTTC League Table Extract		10-Yr Real Growth
Travel & Tourism Visitor Exports		Annualised, %
8	Oman	8.2
34	Pakistan	6.5
47	Syria	6.0
59	Turkey	5.6
82	Saudi Arabia	5.2
128	Jordan	4.3
148	Iran	3.7
149	Egypt	3.7
163	Israel	2.8
166	Lebanon	2.5

Travel & Tourism - IRR bn	2003	2004	2005	2006	2007E	2008F	2018F
Personal Travel & Tourism	77,970.2	93,307.4	109,541.0	128,086.0	154,833.0	185,534.0	742,422.0
Business Travel & Tourism	8,342.6	11,514.2	13,322.9	17,380.0	22,603.8	27,554.2	116,289.0
Corporate	7,586.7	10,524.7	12,109.6	15,745.1	20,480.2	24,973.2	104,986.0
Government	755.9	989.5	1,213.3	1,634.9	2,123.6	2,580.9	11,302.6
Government Expenditures - Individual	1,188.6	1,417.2	1,835.2	2,241.5	2,773.4	3,383.2	13,203.2
Visitor Exports	10,373.5	11,241.3	11,913.1	16,287.5	20,148.8	24,212.5	85,216.5
Travel & Tourism Consumption	97,874.9	117,480.0	136,612.0	163,995.0	200,359.0	240,683.0	957,131.0
Government Expenditures - Collective	2,727.8	3,251.1	4,211.0	5,140.8	6,361.3	7,759.3	30,278.9
Capital Investment	12,400.5	16,056.9	18,140.1	21,393.9	26,094.0	32,476.2	111,081.0
Other Exports	30,589.8	35,344.0	54,323.5	66,243.6	69,389.5	85,929.5	201,331.0
Travel & Tourism Demand	143,593.0	172,132.0	213,287.0	256,773.0	302,204.0	366,848.0	1,299,820.0
Travel & Tourism Direct Industry							
Employment ('000)	532.4	498.7	519.7	560.2	585.8	606.9	834.1
Gross Domestic Product	34,686.9	40,169.5	49,412.9	61,003.5	76,068.3	93,563.1	400,527.0
Travel & Tourism Economy							
Employment ('000)	1,492.7	1,378.1	1,542.3	1,648.0	1,639.2	1,708.6	2,027.6
Gross Domestic Product	101,610.0	115,866.0	153,790.0	188,122.0	222,389.0	275,323.0	1,006,890.0

Travel & Tourism Accounts as % of National Accounts	2003	2004	2005	2006	2007E	2008F	2018F
Personal Travel & Tourism	15.4	14.6	14.3	14.0	13.8	13.6	12.9
Government Expenditures	2.9	2.9	2.9	2.9	2.9	2.9	3.0
Capital Investment	3.9	4.0	3.9	3.8	3.7	3.8	3.4
Visitor & Other Exports	13.9	11.7	11.8	12.0	12.3	12.2	13.3
Travel & Tourism Imports	15.1	15.3	14.4	13.6	13.8	14.1	17.4
Travel & Tourism Direct Industry							
Employment	2.9	2.6	2.7	2.8	2.9	2.9	3.3
Gross Domestic Product	3.1	2.9	2.9	3.1	3.1	3.1	3.5
Travel & Tourism Economy							
Employment	8.1	7.3	8.0	8.3	8.1	8.2	8.0
Gross Domestic Product	9	8.2	9.0	9.4	9.1	9.3	8.9

Travel & Tourism Real Growth (per annum except 2018 = 10-year annualised)	2003	2004	2005	2006	2007E	2008F	2018F
Personal Travel & Tourism	9.0	-0.8	1.3	4.5	3.5	2.9	5.0
Business Travel & Tourism	16.0	14.4	-0.2	16.6	11.3	4.6	5.6
Government Expenditures	0.9	-1.2	11.7	9.1	5.9	4.7	4.7
Capital Investment	-5.0	7.4	-2.6	5.4	4.4	6.8	3.4
Visitor Exports	-16.4	-10.1	-8.6	22.2	5.9	3.1	3.7
Other Exports	29.0	-4.2	32.6	9.0	-10.3	6.3	-0.4
Travel & Tourism Consumption	6.0	-0.5	0.3	7.3	4.6	3.1	4.9
Travel & Tourism Demand	8.9	-0.6	6.9	7.6	0.8	4.2	3.7
Travel & Tourism Direct Industry							
Employment	0.1	-6.3	4.2	7.8	4.6	3.6	3.2
Gross Domestic Product	4.9	-4.0	6.1	10.3	6.8	5.6	5.7
Travel & Tourism Economy							
Employment	4.2	-7.7	11.9	6.9	-0.5	4.2	1.7
Gross Domestic Product	9.4	-5.4	14.5	9.3	1.2	6.3	4.1

E - Estimate; F - Forecast

Travel & Tourism - US\$ bn	2003	2004	2005	2006	2007E	2008F	2018F
Personal Travel & Tourism	9.5	10.8	12.2	14.0	16.7	19.3	47.5
Business Travel & Tourism	1.0	1.3	1.5	1.9	2.4	2.9	7.4
Corporate	0.9	1.2	1.4	1.7	2.2	2.6	6.7
Government	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2	0.3	0.7
Government Expenditures - Individual	0.1	0.2	0.2	0.2	0.3	0.4	0.8
Visitor Exports	1.3	1.3	1.3	1.8	2.2	2.5	5.5
Travel & Tourism Consumption	11.9	13.6	15.2	17.9	21.6	25.0	61.2
Government Expenditures - Collective	0.3	0.4	0.5	0.6	0.7	0.8	1.9
Capital Investment	1.5	1.9	2.0	2.3	2.8	3.4	7.1
Other Exports	3.7	4.1	6.1	7.2	7.5	8.9	12.9
Travel & Tourism Demand	17.5	20.0	23.8	28.0	32.6	38.2	83.1
Travel & Tourism Direct Industry							
Employment ('000)	532.4	490.7	519.7	560.2	585.8	606.9	834.1
Gross Domestic Product	4.2	4.7	5.5	6.7	8.2	9.7	25.6
Travel & Tourism Economy							
Employment ('000)	1,492.7	1,378.1	1,542.3	1,648.0	1,639.2	1,708.6	2,027.6
Gross Domestic Product	12.4	13.5	17.2	20.5	24.0	28.6	64.4

Travel & Tourism 2000 Constant US\$ bn	2003	2004	2005	2006	2007E	2008F	2018F
Personal Travel & Tourism	27.6	27.4	27.7	29.0	30.0	30.8	50.3
Business Travel & Tourism	3.0	3.4	3.4	3.9	4.4	4.6	7.9
Government Expenditures - Individual	0.4	0.4	0.5	0.5	0.5	0.6	0.9
Visitor Exports	3.7	3.3	3.0	3.7	3.9	4.0	5.8
Travel & Tourism Consumption	34.6	34.5	34.6	37.1	38.8	40.0	64.8
Government Expenditures - Collective	1.0	1.0	1.1	1.2	1.2	1.3	2.1
Capital Investment	4.4	4.7	4.6	4.8	5.1	5.4	7.5
Other Exports	10.8	10.4	13.8	15.0	13.4	14.3	13.6
Travel & Tourism Demand	50.8	50.5	54.0	58.1	58.5	61.0	88.1
Gross Domestic Product							
Travel & Tourism Industry	12.3	11.8	12.5	13.8	14.7	15.6	27.1
Travel & Tourism Economy	36	34.0	38.9	42.6	43.1	45.8	68.2

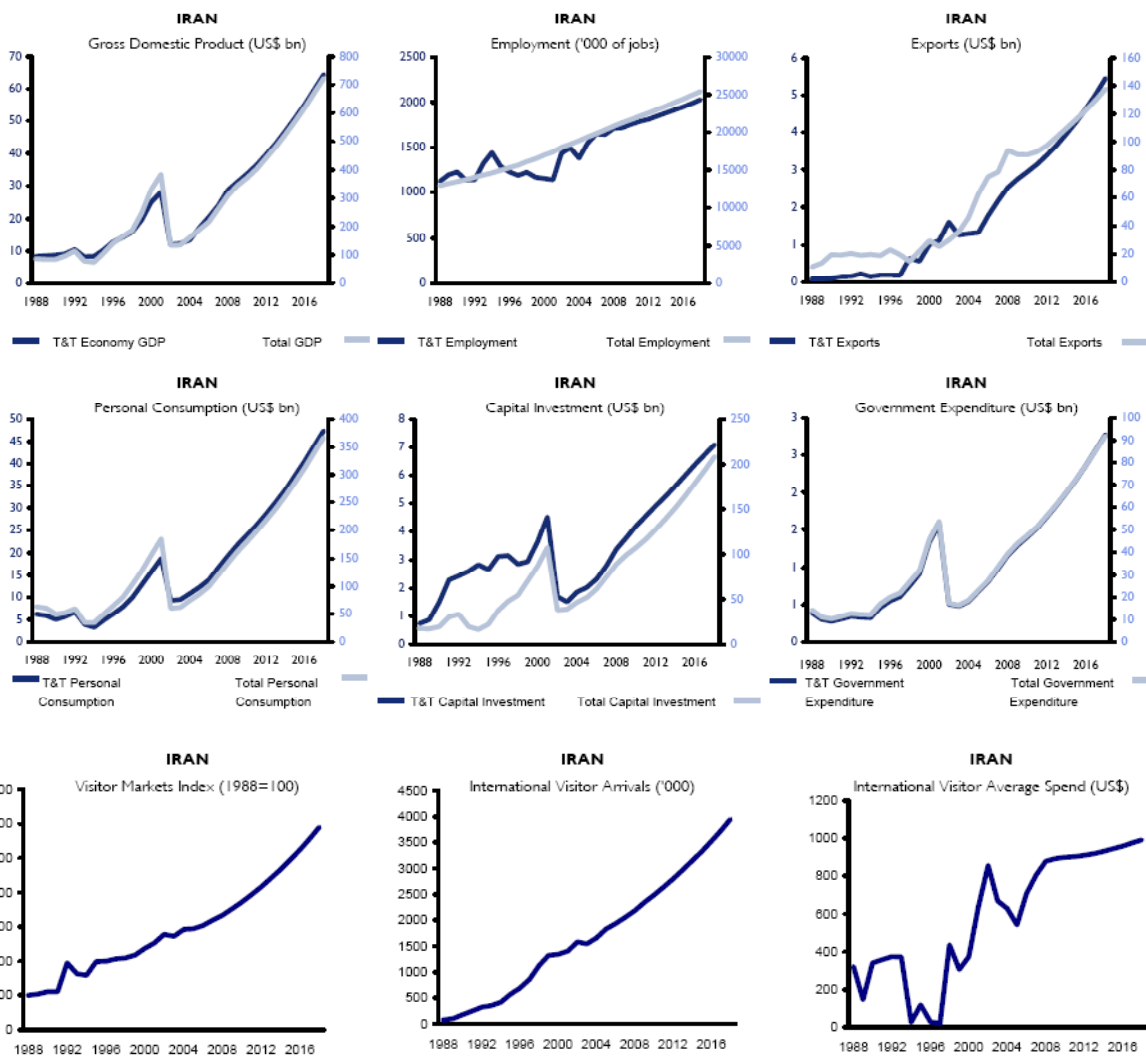
E - Estimate, F - Forecast

Year 2008 country rankings for Iran within world countries' list

Iran	2008			2018		
	Absolute Size	Relative Size	Growth ¹	Absolute Size	Relative Size	Growth ²
Personal Travel & Tourism	23	18	114	19	22	62
Business Travel	41	---	71	31	---	24
Government Expenditures	33	111	62	27	110	47
Capital Investment	50	175	58	48	175	115
Visitor Exports	60	150	77	57	129	148
Other Exports	22	10	51	26	9	170
Travel & Tourism Demand	34	---	76	30	---	132
Direct Industry GDP	30	84	37	24	79	30
T&T Economy GDP	31	87	36	28	96	102
Direct Industry Employment	25	93	31	22	85	42
T&T Economy Employment	24	94	27	22	93	108

¹2008 real growth adjusted for inflation (%); ²2009-2018 annualized real growth adjusted for inflation (%)

Total 176 countries or 13 regions (largest/highest/best is number 1; smallest/lowest/worst is number 176 or 13; 0 is aggregate region no ranking)

پیوست دو: ISIC

- Agriculture, hunting and forestry
  - ۰۱ - Agriculture, hunting and related service activities
  - ۰۲ - Forestry, logging and related service activities
- B - Fishing
  - ۰۵ - Fishing, aquaculture and service activities incidental to fishing
- C - Mining and quarrying
  - ۱۰ - Mining of coal and lignite; extraction of peat
  - ۱۱ - Extraction of crude petroleum and natural gas; service activities incidental to oil and gas extraction, excluding surveying
  - ۱۲ - Mining of uranium and thorium ores
  - ۱۳ - Mining of metal ores
  - ۱۴ - Other mining and quarrying
- D - Manufacturing
  - ۱۵ - Manufacture of food products and beverages
  - ۱۶ - Manufacture of tobacco products
  - ۱۷ - Manufacture of textiles
  - ۱۸ - Manufacture of wearing apparel; dressing and dyeing of fur
  - ۱۹ - Tanning and dressing of leather; manufacture of luggage, handbags, saddlery, harness and footwear
  - ۲۰ - Manufacture of wood and of products of wood and cork, except furniture; manufacture of articles of straw and plaiting materials
  - ۲۱ - Manufacture of paper and paper products
  - ۲۲ - Publishing, printing and reproduction of recorded media
  - ۲۳ - Manufacture of coke, refined petroleum products and nuclear fuel
  - ۲۴ - Manufacture of chemicals and chemical products
  - ۲۵ - Manufacture of rubber and plastics products
  - ۲۶ - Manufacture of other non-metallic mineral products
  - ۲۷ - Manufacture of basic metals
  - ۲۸ - Manufacture of fabricated metal products, except machinery and equipment
  - ۲۹ - Manufacture of machinery and equipment n.e.c.
  - ۳۰ - Manufacture of office, accounting and computing machinery
  - ۳۱ - Manufacture of electrical machinery and apparatus n.e.c.
  - ۳۲ - Manufacture of radio, television and communication equipment and apparatus
  - ۳۳ - Manufacture of medical, precision and optical instruments, watches and clocks
  - ۳۴ - Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers
  - ۳۵ - Manufacture of other transport equipment
  - ۳۶ - Manufacture of furniture; manufacturing n.e.c.
  - ۳۷ - Recycling
- E - Electricity, gas and water supply
  - ۴۰ - Electricity, gas, steam and hot water supply
  - ۴۱ - Collection, purification and distribution of water
- F - Construction

- ۴۵ - Construction
- G - Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles, motorcycles and personal and household goods
  - ۵۰ - Sale, maintenance and repair of motor vehicles and motorcycles; retail sale of automotive fuel
  - ۵۱ - Wholesale trade and commission trade, except of motor vehicles and motorcycles
  - ۵۲ - Retail trade, except of motor vehicles and motorcycles; repair of personal and household goods
- H - Hotels and restaurants
  - ۵۵ - Hotels and restaurants
- I - Transport, storage and communications
  - ۶۰ - Land transport; transport via pipelines
  - ۶۱ - Water transport
  - ۶۲ - Air transport
  - ۶۳ - Supporting and auxiliary transport activities; activities of travel agencies
  - ۶۴ - Post and telecommunications
- J - Financial intermediation
  - ۶۵ - Financial intermediation, except insurance and pension funding
  - ۶۶ - Insurance and pension funding, except compulsory social security
  - ۶۷ - Activities auxiliary to financial intermediation
- K - Real estate, renting and business activities
  - ۷۰ - Real estate activities
  - ۷۱ - Renting of machinery and equipment without operator and of personal and household goods
  - ۷۲ - Computer and related activities
  - ۷۳ - Research and development
  - ۷۴ - Other business activities
- L - Public administration and defence; compulsory social security
  - ۷۵ - Public administration and defence; compulsory social security
- M - Education
  - ۸۰ - Education
- N - Health and social work
  - ۸۵ - Health and social work
- O - Other community, social and personal service activities
  - ۹۰ - Sewage and refuse disposal, sanitation and similar activities
  - ۹۱ - Activities of membership organizations n.e.c.
  - ۹۲ - Recreational, cultural and sporting activities
  - ۹۳ - Other service activities
- P - Activities of private households as employers and undifferentiated production activities of private households
  - ۹۵ - Activities of private households as employers of domestic staff
  - ۹۶ - Undifferentiated goods-producing activities of private households for own use
  - ۹۷ - Undifferentiated service-producing activities of private households for own use
- Q - Extraterritorial organizations and bodies
  - ۹۹ - Extraterritorial organizations and bodies

منابع و ماخذ:

- Mrcos, Victoria (۲۰۰۵). Measuring the economic importance of the meeting industry Developing a tourism satellite account extension: WTO.
- Methodology for producing the ۲۰۰۸ WTTC/OE TRAVEL & TOURISM SIMULATED SATELLITE ACCOUNTS (۲۰۰۸). Oxford Economics World Travel & Tourism Council.
- THE ۲۰۰۸ TRAVEL & TOURISM ECONOMIC RESEARCH, IRAN (۲۰۰۵). World travel & tourism council.
- THE ۲۰۰۸ TRAVEL & TOURISM ECONOMIC RESEARCH, IRAN (۲۰۰۸). World travel & tourism council.
- Vanhove, Norbert (۲۰۰۵). The economics of tourism destinations: Elsevier.
- <http://unstats.un.org>

گزارش تحولات اقتصادی ایران در بخش واقعی سال ۱۳۸۶: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران